

Høringsnotat

Dato: 17.03.2023

Forslag om ny forskrift for fiske etter pukkellaks i sjøen i Finnmark i 2023 og endringer i forskrift om fiske etter anadrome laksefisk i sjøen

Etter oppdrag fra Klima- og miljødepartementet, sender Miljødirektoratet på høring et forslag til forskrift om fiske etter pukkellaks i sjøen i Finnmark i 2023. Forslaget innebærer at det vil bli åpnet for et tidsavgrenset fiske etter pukkellaks med kilenot i de sjøområdene i Finnmark som i 2022 var åpnet for ordinært sjølaksefiske. Samtidig vil det ikke bli åpnet for ordinært fiske med kilenot etter laks, sjørørret og sjørøye i disse områdene. Det blir påbud om gjenutsetting av laks, sjørørret og sjørøye, med unntak av allerede død fisk.

Høringsfristen er 11. april 2023.

Vi gjør oppmerksom på at Miljødirektoratet i februar i år sendte på høring et forslag om nødvendige endringer for fiske etter anadrome laksefisk i sjø. Disse omfatter endringer i bestemmelser for fiske med faststående redskap i Tanafjorden med tilstøtende sjøområder og bestemmelser for fiske med stang og håndsnøre i Skjerstadvfjorden i Nordland. Disse endringsforslagene er ikke berørt av forslagene som omtales i dette høringsnotatet. Dette forslaget kan det leses mer om [her](#).

Vi ber om at det i høringen kun gis innspill til de forslagene som omtales i dette dokumentet.

Bakgrunn for høringen

Klima- og miljødepartementet ønsker for sesongen 2023 å erstatte det ordinære sjølaksefisket i Finnmark med et målrettet fiske etter pukkellaks i sjø.

Oppdraget fra Klima- og miljødepartementet

Departementet har bedt Miljødirektoratet lage et forslag til regelverk for et målrettet uttak av pukkellaks i Finnmark innenfor følgende rammer.

1. Fisket etter pukkellaks skal tillates mellom 20. juni og 15. juli, som er den perioden det meste av pukkellaksen befinner seg i fjordsystemene og langs kysten. Fisket gjennomføres på fiskeplasser som kan brukes i det ordinære sjølaksefisket, og som følger av grunneierretten eller er tildelt av Finnmarkseiendommen. Det åpnes ikke for noe ordinært sjølaksefiske før, under eller etter denne perioden i 2023. Det åpnes ikke for hverken ordinært fiske eller målrettet fiske etter pukkellaks i de områdene hvor sjølaksefisket er stengt eller foreslått stengt.
2. Fisket etter pukkellaks skal kun skje ved bruk av kilenøter med restriksjoner på maskevidder (55-58 mm). Det skal være gjenutsettingsplikt for bifangst av all annen anadrom laksefisk, med unntak av allerede død fisk.
3. Det skal settes krav til hyppig røkting av kilenøtene for å unngå bifangstdødelighet.
4. Det skal settes krav til løpende fangstrapportering, både av pukkellaks og bifangst.

Behovet for uttak av pukkellaks

Pukkellaks er en fremmed art med stor evne til å spre seg og etablere nye tallrike bestander. I perioden 1950-2000 ble pukkellaks (*Oncorhynchus gorbuscha*) fra Stillehavet satt ut i elver i Nordvest-Russland. Antall registrerte pukkellaks har vært størst i oddetallsår, og økningen i antall de seinere årene samsvarer med økningen i fangstene av pukkellaks i de russiske fiskeriene. Det forekommer registreringer av pukkellaks også i partallsår, men antall er vesentlig mindre.

Pukkellaks har en toårig livssyklus og all pukkellaks dør etter gyting. Pukkellaks har som andre laksefisk en høy grad av hjemvandring, og flertallet av de laksungene som vandrer ut fra ei elv, finner tilbake til elva der de ble gytt. Blant de fiskene som ikke vandrer opp i fødeelva, vandrer de fleste opp i nærliggende elver. Langdistansespredning forekommer også.

Norge har sluttet seg til konvensjonen om biologisk mangfold (CBD 1993), og har dermed forpliktet seg til, så langt det er mulig og hensiktsmessig, å kontrollere eller utrydde fremmede arter som truer økosystemer, habitat eller arter.

I direktoratets [forslag til handlingsplan mot pukkellaks](#) fra 2021 er uttak av pukkellaks i vassdrag anbefalt som det sentrale virkemiddelet for å bekjempe arten.

Rettslig grunnlag og vurdering

Pukkellaks er en anadrom laksefisk som er en fremmed art i Norge. I likhet med høsting av naturlig viltlevende laksefisk, skal høsting av pukkellaks følge av lov eller vedtak med hjemmel i lov, jf. naturmangfoldloven § 15. Forskrift om fiske etter pukkellaks i sjøen i Finnmark i 2023 hjemles i lakse- og innlandsfiskloven § 33, jf. naturmangfoldloven § 16.

Etter forskrift 20. juni 2003 nr. 736 om åpning for fiske etter anadrome laksefisk, kan Miljødirektoratet gi nærmere bestemmelser om fisketider, hvor det skal åpnes for fiske samt om fangstkvantum. Det følger av åpningsforskriften § 1 at det kan åpnes for fiske etter anadrome laksefisk i sjøen med stang, håndsnøre, laksedorg, oter, kilenot, krokarn og lakseverp, til de tider og på de steder som er fastsatt av Miljødirektoratet.

Fiske av laksefisk kan i utgangspunktet bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Dette gjelder likevel ikke fremmede organismer som pukkellaks, jf. naturmangfoldloven § 16 tredje og femte ledd. Forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gjelder heller ikke for fremmede organismer. Fiske kan dermed benyttes som et virkemiddel for å bekjempe pukkellaks, jf. Ot. prp. nr. 52 (2008-2009), kapittel 21 (merknader til § 16). I vurderingen av om det skal åpnes for tiltak som har til formål å ta ut mest mulig pukkellaks, må det imidlertid vurderes om tiltaket kommer i konflikt med forvaltningsmålet for steds egne arter. Målet er at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jf. naturmangfoldloven § 5.

Det er i dag åpnet for fiske etter pukkellaks med kilenot i de områdene som er åpnet for ordinært laksefiske, jf. forskrift 15. mars 2021 nr. 797 om fiske etter anadrome laksefisk i sjøen. Forslaget til forskrift som nå sendes på høring, har til formål å sikre et mer målrettet og effektivt uttak av pukkellaks, samtidig som det ikke truer oppnåelsen av forvaltningsmålet for laks, sjørret og sjørøye og målene i kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (*Salmo salar*). Hensynet til å unngå risiko for overbeskatning av små og sårbare bestander av anadrome laksefisk er også vektlagt.

I områdene av Finnmark hvor det beskattes størst andeler laksebestander som er hjemmehørende i Tanavassdraget (Tanafjorden og tilstøtende sjøområder), er det, av hensyn til å unngå overbeskatning av disse bestandene, i dag ikke åpnet for fiske etter anadrome laksefisk med kilenot. Det foreslås ikke å åpne for et rettet fiske etter pukkellaks i disse sjøområdene. Et slikt fiske vil innebære en stor andel bifangst av tanalaks, og vil dermed ikke være i tråd med prinsippet om høstbart overskudd i naturmangfoldloven § 16 tredje ledd.

I øvrige områder av Finnmark er det i dag åpnet for fiske etter anadrome laksefisk med kilenot. Dette til tross for at sjølaksefisket i disse områdene beskatter laksebestander som ikke har et høstbart overskudd, eller hvor det er høy risiko for at laksebestander uten høstbart overskudd blir beskattet. Dette er gjort av hensyn til sjøsamisk kulturutøving, jf. naturmangfoldloven § 14 andre ledd og lakse- og innlandsfiskloven § 3, som fastslår at det ved vedtak som vil berøre samiske interesser direkte, skal, innenfor rammen av de bestemmelser som gir hjemmel for vedtaket, legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunlaget for samisk kultur

VRLs vurdering viser at et rettet fiske etter pukkellaks i områder som i dag er åpnet for sjølaksefiske, i tillegg til det ordinære sjølaksefisket, vil gi for høy beskatning av laks, sjørret og sjørøye, og true oppnåelsen av forvaltningsmålet for laks og målene i kvalitetsnormen for villaks. For å nå forvaltningsmålene for laks og målene i kvalitetsnormen for villaks, må man, ifølge VRL, i

år med forventet stort innsig av pukkellaks, velge mellom 1) et ordinært sjølaksefiske, som innebærer at pukkellaks inngår som bifangst i et ordinært laksefiske og 2) et rettet fiske etter pukkellaks, med påbud om bruk av 55-58 mm maskevidder, redusert fiskesesong (20. juni til 15. juli) og gjenutsettingspåbud for all atlantisk laks, sjørørret og sjørøye. Det er det andre alternativet som nå sendes på høring. I dette forslaget er hensynet til å oppnå formålet om et mer målrettet og effektivt uttak av pukkellaks tillagt mest vekt. Samtidig har et rettet fiske etter pukkellaks til formål å bekjempe en art som er en trussel mot de stedegne bestandene av anadrome laksefisk, og er dermed et tiltak for å ivareta naturgrunnlaget for samisk laksefiske i både sjø og elv.

Forslaget om et rettet fiske etter pukkellaks vil innebære at det ikke lenger skal åpnes for fiske etter laks, sjørørret og sjørøye i de berørte sjøområdene av Finnmark. Dette framgår av vedlagte forslag til endring i forskrift 15. mars 2021 nr. 797 om fiske etter anadrome laksefisk i sjøen.

Forslaget til forskrift medfører ingen endringer i forskrift 15. mars 2021 nr. 798 om fiske etter anadrome laksefisk i vassdrag.

Fiske i sjøen med kilenot er et fiske forbeholdt rettighetshavere. Slikt fiske kan bare utøves på eller i direkte tilknytning til grunn som eies eller leies av fiskeren, jf. åpningsforskriften § 1 andre ledd. De som er bosatt i en kommune i Finnmark har, på Finnmarkseiendommens grunn i kommunen, rett til fiske etter anadrome laksefisk med faststående redskap i sjøen etter utvisning av fiskeplass, jf. Finnmarksloven § 22 første ledd bokstav b og § 27 andre og fjerde ledd.

Når det gjelder regler om utøving av fiske, blir dette gjennomgått i kapitlet *Nærmere om forslaget til forskrift om fiske etter pukkellaks i sjøen i Finnmark i 2023*.

Høsting og annen utnytting av anadrome laksefisk faller utenfor havressurslovens saklige virkeområde, jf. havressursloven § 3 første ledd, tredje punktum. Fiskerimyndighetene har følgelig ikke hjemmel til å åpne for, og regulere, et fiske etter pukkellaks i sjø. Det betyr at fiske og annet uttak av pukkellaks må reguleres under naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven.

Kunnskapsgrunnlaget

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL), har vurdert om det finnes effektive metoder for uttak av pukkellaks i sjøen som ikke innebærer uforsvarlig risiko for fangst, skader og dødelighet, av laks, sjørørret og sjørøye. Et sjøfiske etter pukkellaks vil alltid innebære bifangst av laks, sjørørret og sjørøye. Dette fordi de er i sjøen til samme tid og på samme steder som pukkellaksen, og fordi de overlapper i kroppsstørrelse. Andel laks, sjørørret og sjørøye som blir skadet eller dør ved fangst i kilenot og som ikke kan gjenutsettes i live, er betydelig.

VRL konkluderer med at et ordinært sjølaksefiske, med samme redskaper, innsats og fiskeperiode som i 2021, ikke vil kunne bli et effektivt bidrag til å bekjempe pukkellaks, og heller ikke om innsatsen økes betydelig, fordi mange pukkellaks er så små at de uansett ikke fanges med de maskeviddene som brukes. De beregner at uttaket av pukkellaks i sjøen i 2021 var 19

prosent av mengden pukkellaks som kom fra havet (innsiget). Beskatningen av atlantisk laks i det samme fisket var på ca. 25 %. Overvåkingsfiske av mer enn 15 000 anadrome laksefisk i et ordinært sjølaksefiske, utført av erfarne kilenotfiskere flere steder i landet over en ti-års periode, viser at fangstdødeligheten av laks og sjørret i dette fisket er betydelig. I kilenøter med 58 mm maskevidde var 18-31 % av laksen død eller så skadet at de måtte avlives, og med 40 mm maskevidde gjaldt dette 22-23 % av laksen. I kilenøter med 58 mm maskevidde var 31-64 % av sjørreten død eller så skadet at de måtte avlives, og med 40 mm maskevidde gjaldt dette 26-57 % av sjørreten. VRL vurderer at å innføre et rettet fiske etter pukkellaks, med tilpassede maskevidder, i tillegg til det ordinære sjølaksefisket, vil medføre et for høyt samlet uttak av atlantisk laks (dvs. at bestandene blir overbeskattet). Dersom sjølaksefisket skal bidra vesentlig til å bekjempe pukkellaks, og forvaltningsmålene for laks skal nås, er VRLs vurdering at sjølaksefisket i år med forventet stort innsig av pukkellaks må legges om fra et ordinært sjølaksefiske, til et rettet fiske etter pukkellaks med kilenot, med påbud om bruk av 55-58 mm maskevidder, redusert fiskesesong (fra anslagsvis 20. juni til 15. juli) og gjenutsettingspåbud for all atlantisk laks, sjørret og sjørøye.

I forbindelse med siste hovedregulering av fiske etter laks, sjørret og sjørøye i 2021, utarbeidet VRL råd om beskatningen i sjølaksefisket. Basert på informasjon om bestandene i perioden 2015-2018, da det høstbare overskuddet i Nord-Norge var i størrelsesorden 65-70 prosent av innsiget, var rådet for Finnmark at beskatningen måtte reduseres dersom risikoen for overbeskatning av én eller flere bestander skulle bli liten.

Sammenliknet med perioden som lå til grunn for rådgivningen ved siste hovedregulering, har det høstbare overskuddet blitt mindre. I 2021 var det samlede høstbare overskuddet i Nord-Norge gått ned fra ca. 70 prosent i 2016, til snaut 45 prosent av innsiget. Dersom det høstbare overskuddet fortsetter å synke, vil det være nødvendig å redusere beskatningen i sjø og elv sammenliknet med nivåene i 2021 for å forhindre at bestandene blir overbeskattet.

I Finnmark har det vært, og er det, åpnet for fiske etter anadrome laksefisk, inklusive pukkellaks, i sjøen i de fleste regionene. I kommunene Berlevåg, Tana og Gamvik samt ytre deler av kommunene Lebesby og Nordkapp er det, av hensyn til de atlantiske laksebestandene hjemmehørende i Tanavassdraget, ikke åpnet for fiske etter anadrome laksefisk med faststående redskaper. Til tross for fiskestans i Tanafjorden og omland, er det beregnet at fem - seks tonn laks (sju prosent av innsiget) hjemmehørende i Tana ble beskattet i sjølaksefisket andre steder i Finnmark i 2021 og 2022. Et rettet fiske etter pukkellaks i Tanafjorden med omkringliggende områder, med en kortere fiskesesong tilpasset pukkellaksinnsiget (20. juni til 15. juli) og med 55 mm maskevidde, vil gi en beskatning av pukkellaks på 13 %. Beskatningen av atlantisk laks i et slikt fiske er beregnet til 11 % av innsiget av tanalaks. Selv med pålagt gjenutsetting, blir økningen i beskatningen av laks fra Tana fire prosent.

VRL har vurdert at dersom sjølaksefisket skal bidra vesentlig til å bekjempe pukkellaks, og forvaltningsmålene for laks skal nås så må sjølaksefisket annethvert år legges om til et rettet fiske etter pukkellaks med kilenot, med påbud om bruk av 55-58 mm maskevidder, redusert fiskesesong og gjenutsettingspåbud for all atlantisk laks, sjørret og sjørøye. Et slikt fiske vil,

under visse forutsetninger, kunne øke sjølaksefiskets relative uttak av pukkellaks noe. Det vil imidlertid også bety at det i år med forventet stort innsig av pukkellaks ikke blir åpnet for uttak av verken atlantisk laks, sjørørret eller sjørøye.

Forutsetningene som gjelder for VRLs dødeligestimater er basert på én fangsthendelse. Det må forventes at noe av den gjenutsatte fisken vil bli fanget på nytt i sjølaksefisket i de samme nøtene eller andre nøter, noe som kan øke bifangstdødeligheten. I tillegg kan dødeligheten bli høyere når fangstene av pukkellaks blir store, dels på grunn av høy tetthet i fangstkammeret, og dels på grunn av at det blir mer utfordrende og tidkrevende å sortere ut og gjenutsette bifangst.

Nærmere om forslaget til forskrift om fiske etter pukkellaks i sjøen i Finnmark i 2023

Nedenfor beskriver forslaget til forskrift om fiske etter pukkellaks i sjøen i Finnmark i 2023.

Formål - § 1

Miljødirektoratet legger til grunn at tiltak for å bekjempe pukkellaks ikke skal medføre overbeskatning av bestander av atlantisk laks, sjørørret og sjørøye, og dermed hindre oppnåelse av forvaltningsmålene for disse artene. Bærekraftig forvaltning av laksebestandene innebærer at samlet dødelighet som følge av tiltak eller fiske i sjø og elv, ikke er større enn at gytebestandsmålene for laks skal kunne bli oppnådd. I tråd med dette, foreslås det at forskriften inneholder en formålsbestemmelse som synliggjør at formålet med forskriften er å legge til rette for et rettet fiske etter pukkellaks som ikke medfører nevneverdig risiko for overbeskatning av bestander av laks, sjørørret og sjørøye.

Forslag til bestemmelse:

§ 1. Formål

Formålet med forskriften er å legge til rette for et rettet fiske etter pukkellaks (Oncorhynchus gorbuscha) i sjøen som ikke medfører nevneverdig risiko for overbeskatning av bestander av laks (Salmo salar), sjørørret (Salmo trutta) og sjørøye (Salvelinus alpinus).

Virkeområde - § 2

Bestemmelsen avgrenser forskriftens virkeområde i tid og rom, som er fiske etter pukkellaks med kilenot i sjøområder som angitt i § 3 i 2023. Forskriften har ingen innvirkning på gjeldende regulering av stangfiske etter anadrome laksefisk i de aktuelle sjøområdene, eller på fiske i vassdrag med anadrome laksefisk.

Forslag til bestemmelse:

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder fiske etter pukkellaks med kilenot i sjøområder i Finnmark som angitt i § 3, i 2023.

Fisketid og åpnete områder - § 3

Forslaget innebærer at det åpnes for fiske etter pukkellaks i de områdene av Finnmark der det var åpnet for fiske etter anadrome laksefisk med faststående redskaper i 2022.

Avhengig av hvilken forvaltningsregion man fisker i, ville det, etter gjeldende forskrift, vært åpnet for fiske med kilenot i 24 til 35 fiskedøgn i 2023. Med forslaget som nå sendes på høring, vil antall tilgjengelige fiskedager bli 19 for region fjordene i Vest-Finnmark, og 15 for de øvrige regionene. Av hensyn til laksebestandene i Tana foreslås det ikke å åpne for fiske etter pukkellaks med faststående redskaper i de områdene av Finnmark der sannsynligheten for bifangst av laks fra disse bestandene er størst. Differensieringen i fisketid mellom de ulike regionene er basert på status for de bestandene som vil inngå som bifangst i fisket.

Forslag til bestemmelse:

§ 3. Åpnede områder og fisketid

Det er åpnet for fiske etter pukkellaks med kilenot i følgende områder og til angitte fisketider i 2023:

Forvaltningsregion	Beskrivelse - kommuner med avgrensinger	Fisketid og øvrige bestemmelser for fiske
Fjordene i Vest-Finnmark	Hammerfest (innenfor fergeleie Akkarfjord-Kjerringholmen og øst for Storvikneset) og Alta	20. juni-15. juli mandag kl. 18 - lørdag kl. 18
Porsangerfjorden	Porsanger	20. juni-15. juli mandag kl. 18 - fredag kl. 18
Karlebotn	Nesseby	20. juni-15. juli mandag kl. 18 - fredag kl. 18
Kjøfjord/Bøkfjord	Sør-Varanger (innenfor en linje mellom Bugøynes og Bøkfjord fyr)	20. juni-15. juli mandag kl. 18 - fredag kl. 18
Larvfjorden	Sør-Varanger (innenfor en linje mellom nordligste nes utenfor Skarvskitfjellet og Pasviknakken)	20. juni-15. juli mandag kl. 18 - fredag kl. 18
Kysten av Finnmark	Sør-Varanger (nord for en linje mellom nordligste nes utenfor Skarvskitfjellet og Pasviknakken og en linje mellom Bugøynes og Bøkfjord fyr), Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg (utenfor Tanahorn), Gamvik (utenfor Staurabergan), Lebesby, Nordkapp, Måsøy, Hammerfest (utenfor fergeleie Akkarfjord-Kjerringholmen og øst for Storvikneset), Hasvik, Loppa.	20. juni-15. juli mandag kl. 18 - fredag kl. 18 Åpnes ikke i følgende områder: Berlevåg, Gamvik, Lebesby (nord for en linje fra Veidgamneset til Vardnesodden) og Nordkapp (nord for ei linje fra Hjellneset til Flatvika).

I de områdene det er åpnet for fiske etter pukkellaks med kilenot, er det i 2023 ikke åpnet for fiske etter laks, sjørøret og sjørøye med kilenot, jf. forskrift 15. mars 2021 nr. 979 om fiske etter anadrome laksefisk i sjøen § 4.

Registrering - § 4

Den som skal delta i fisket med faststående redskap i sjø må registrere seg for fiske og kartfeste fiskeplassen i den digitale løsningen [Lakseregisteret - Sjølaksefiske](#). Registreringsplikten følger av lakse- og innlandsfiskloven § 43 første ledd. Etter loven § 43 tredje ledd, kan departementet gi nærmere regler om registrering. I forslaget til bestemmelse foreslås det at fiskere som skal delta i fisket må registrere navn, kontaktinformasjon og fiskeplass i miljøforvaltningens digitale registreringsløsning senest 30. mai 2023.

Forslag til bestemmelse:

§ 4. Registrering

Den som skal delta i fisket etter pukkellaks med kilenot, må registrere navn, kontaktinformasjon og fiskeplass på <https://sjolaksefiske.statsforvalteren.no/>, senest 31. mai 2023.

Tillatt maskevidde - § 5

Redskaper som benyttes i fiske, også etter pukkellaks, må i utgangspunktet være i samsvar med krav i forskrift 25. februar 2003 nr. 256 om oppgaveplikt og om redskaper som er tillatt benyttet ved fiske etter anadrome laksefisk. I fangstdel og ledegarn til kilenot er det, etter denne forskriften, kun tillatt å benytte maskevidde som er minst 58 mm målt fra knutes til knutes midtpunkt i våt tilstand (§ 7).

I sjølaksefisket med kilenot i Finnmark har det ofte blitt brukt større maskevidder enn minste tillatte (58 mm), gjerne mellom 64 mm og 76 mm. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning har konkludert med at sjølaksefiske med samme redskap, innsats og fiskeperiode som i 2021, ikke vil kunne bli et effektivt bidrag til å bekjempe pukkellaks uansett om innsatsen økes betydelig, fordi mange pukkellaks er så små at de uansett ikke fanges med de maskeviddene som har blitt brukt. En endring til bruk av maskevidder som er bedre tilpasset fangst av pukkellaks (55-58 mm), vil kunne øke fangsten av pukkellaks i sjølaksefisket. Hensikten med den foreslåtte forskriften er å legge til rette for uttak av pukkellaks, uten at de naturlig forekommende bestandene av anadrome laksefisk overbeskattes. Derfor foreslås det at det i det rettete fisket etter pukkellaks skal være tillatt å benytte en maskevidde på mellom 55 og 58 mm i fangstdel og ledegarn. For øvrig gjelder reglene om utforming, plassering, merking og stenging av kilenot som følger av forskrift om oppgaveplikt og tillatte redskaper.

Forslag til bestemmelse:

§ 5. Tillatt maskevidde

I kilenotas fangstdel og ledegarn er det kun tillatt å benytte maskevidde på mellom 55 og 58 mm målt fra knutes til knutes midtpunkt i våt tilstand. Ellers gjelder reglene om utforming, plassering, merking

og stenging av kilenot som følger av forskrift 25. februar 2003 nr. 256 om oppgaveplikt og om redskaper som er tillatt benyttet til fiske etter anadrome laksefisk.

Røkting av nøter - § 6

Miljødirektoratet erfarer at det er vanlig at kilenøter røktes to ganger per døgn. Sannsynligheten for at bifangst skades, øker med oppholdstida i nota og hvor mange fisk som befinner seg i nota. For å redusere risiko for at fisk påføres skade som følge av fisket, foreslår direktoratet en plikt for fisker til å røkte nota tre ganger i døgnet, så lenge værforholdene tillater det. Det blir i forslaget til bestemmelse presisert at nota skal tømmes for fisk, og at gjenutsettingsplikten skal etterleves. Røkting av nota skal utføres så snart værforholdene tillater det.

For å bidra til at Statens naturoppsyn (SNO) kan føre kontroll med etterlevelsen av gjenutsettingsplikten, foreslår Miljødirektoratet en bestemmelse som sier at fisker, på forespørsel fra SNO, skal oppgi tidspunkt for planlagt røkting. Bestemmelsen er hjemlet i lakse- og innlandsfiskloven § 42 tredje ledd. Oppsynets kontrollfullmakter er ellers nedfelt i naturoppsynsloven § 3, lakse- og innlandsfiskloven § 42 andre ledd og naturmangfoldloven §§ 63-65.

Forslag til bestemmelse:

§ 6. Røkting av nøter

Den som deltar i fisket etter pukkellaks, skal sørge for at kilenøter som brukes i fisket blir røktet minst tre ganger i døgnet. Nota skal da tømmes for fisk og gjenutsettingsplikten skal etterleves i samsvar med § 7.

Dersom storm, sjøgang, strøm, flom og lignende naturhindringer gjør at det er farlig å røkte nota, skal røktingen utføres så snart forholdene tillater det.

Fisker skal, på forespørsel fra Statens naturoppsyn, oppgi tidspunkt for planlagt røkting.

Gjenutsettingsplikt - § 7

Hensikten med det foreslåtte fisket er å legge til rette for uttak av pukkellaks uten at de naturlig forekommende bestandene av anadrome laksefisk overbeskattes. Bruk av kilenøter med maskevidder på 55-58 mm vil imidlertid med sikkerhet medføre bifangst av laks, sjørøret og sjørøye. Utgangspunktet i lakse- og innlandsfiskloven § 47 første ledd, er at all laks, sjørøret og sjørøye som tas som bifangst i et rettet fiske etter pukkellaks, umiddelbart og skånsomt skal settes ut igjen. At gjenutsettingsplikten omfatter død fisk, følger av forarbeidene (Ot. prp. nr. 29 (1991-1992, kapittel XI):

Det fiskes uten tvil betydelige mengder anadrome laksefisk under påskudd av fiske etter andre fiskearter. Skal en komme dette fisket til livs på en effektiv måte, må det innføres plikt til å kaste ut ulovlig fanget anadrom laksefisk. En slik plikt til utkasting av ulovlig fanget fisk bør tas inn i samme paragraf som bestemmelsene om inndragning av ulovlig fanget anadrom laksefisk. Skal det av

bevismessige årsaker bli mulig å håndheve plikten på en effektiv måte, må den også omfatte død fisk. Plikten til å kaste ut ulovlig fanget anadrom laksefisk går fram av første ledd.

Det foreslås at det, i samband med det rettete fisket etter pukkellaks, ikke skal være gjenutsetningsplikt for fisk som var død i nota før fisker begynte å røkte nota. Bestemmelsen er hjemlet i lakse- og innlandsfiskloven § 47 femte ledd. Med en slik bestemmelse vil det, av bevismessige årsaker, bli vanskelig å avdekke og håndheve eventuelle brudd på gjenutsetningsplikten, med mindre oppsynet tar fisker på fersk gjerning i det han/hun avliver fisken. I dag vil det at fisker oppbevarer ulovlig fanget anadrom laksefisk i båten være tilstrekkelig til å kunne konstatere at det foreligger brudd på gjenutsetningsplikten.

Forslag til bestemmelse:

§ 7. Gjenutsetningsplikt

Fisker skal umiddelbart og skånsomt sette ut igjen laks, sjørørret og sjørøye som fanges i samband med fisket etter pukkellaks. Dette gjelder likevel ikke fisk som var død i nota før røkting ble igangsatt.

Fangstdagbok - § 8

Den som fisker anadrome laksefisk, skal sende skriftlig oppgave over fangsten, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 44 første ledd. Departementet gir nærmere bestemmelser om oppgaveplikten, frister og hvem oppgavene skal sendes til, jf. loven § 44 fjerde ledd.

Miljøforvaltningen må ha tilgang på løpende fangstrapporter fra et målrettet fiske etter pukkellaks, blant annet for å kunne vurdere om det er behov for eventuell stans i fisket i løpet av sesongen. Innhenting av løpende fangstdata er kun mulig dersom fiskerne rapporterer via den elektroniske rapporteringsløsningen. Rapportert fangst fra fiskerne som deltar i fisket vil automatisk bli sendt til miljøforvaltningen. Det vil ikke være mulig å benytte papirbasert dagbok for rapportering fra dette fisket. Det foreslås derfor en bestemmelse som innebærer en plikt for den som deltar i målrettet fiske etter pukkellaks til å levere løpende fangstoppgave ved hjelp av den elektroniske rapporteringsløsningen.

Dagens fangstdagbok finnes i elektronisk versjon som del av registreringsløsningen på <https://sjolaksefiske.statsforvalteren.no/>. Skjemaet som i dag brukes til rapportering er utarbeidet for en firedagers fiskeuke, med rapportering mandag/tirsdag, onsdag, torsdag og fredag. I forslaget som sendes på høring er det foreslått inntil fem dagers fiskeuke. Fangst fra dager som ikke står i skjema må derfor føres på nærmeste dag. Det vil si at fangst fra lørdag føres på fredag.

Forslag til bestemmelse:

§ 8. Fangstdagbok

Fisker skal levere oppgave over fangsten til miljøforvaltningen ved hjelp av elektronisk skjema på <https://sjolaksefiske.statsforvalteren.no/>. Oppgave skal leveres ukentlig i fiskesesongen, innen

påfølgende mandag og innen første mandag etter at fisket er avsluttet. Oppgaven skal inneholde følgende opplysninger:

- a) fiskerens navn, kontaktinformasjon og registreringsnummer,*
- b) antallet og vekten av pukkellaks som er fanget,*
- c) antallet og vekten av laks, sjørret og sjørøye som er tatt som bifangst, og antallet og vekten av gjenutsatt laks, sjørret og sjørøye,*
- d) eventuelt andre opplysninger som Miljødirektoratet krever.*

Stans i fisket - § 9

Formålet med det foreslåtte fisket er utfisking av pukkellaks uten at fisket medfører fare for overbeskatning av laks, sjørret og sjørøye. Ettersom redskapene og fiskeplassene som er foreslått å bruke til et slikt fiske i utgangspunktet er utviklet og etablert til bruk i et fiske etter laks, sjørret og sjørøye, vil fisket med sikkerhet medføre bifangst av disse artene. Dersom bifangst av laks, sjørret eller sjørøye i rapporterte fangster medfører nevneverdig risiko for overbeskatning av en eller flere bestander av disse artene, må miljøforvaltningen ha mulighet til stanse fisket på kort varsel.

Laksefisket er regulert slik at det samlede uttaket av laks i sjø og elv ikke skal medføre at bestandene blir overbeskattet. Dersom innrapportert bifangst per kommune viser at det dør flere laks, sjørret eller sjørøye i dette fisket enn i et ordinært kilenotfiske vil det kunne foreligge risiko for overbeskatning, og det må vurderes om fisket må stanses. Det samme gjelder dersom innsiget av disse artene blir vesentlig lavere enn hva som ligger til grunn for gjeldende fiskebestemmelser. Det foreslås derfor en bestemmelse som uttrykkelig slår fast at Miljødirektoratet kan stanse fisket. En eventuell stans i fisket vil gjelde for hele forvaltningsregioner. Stans i fisket fastsettes i forskrifts form, og kan fastsettes uten forutgående høring, jf. forvaltningsloven § 37 fjerde ledd.

Forslag til bestemmelse:

§ 9. Stans i fisket

Dersom innslaget av bifangst av laks, sjørret og sjørøye i rapporterte fangster medfører nevneverdig risiko for overbeskatning av en eller flere bestander av disse artene, kan Miljødirektoratet, med øyeblikkelig virkning, stanse fisket.

Fiskeravgift - § 10

For å ikke legge unødige hindringer i veien for deltakelse i et rettet fiske etter pukkellaks i sjøen, foreslår Miljødirektoratet at de som deltar i dette fisket ikke skal betale fiskeravgift. Bestemmelsen er hjemlet i lakse- og innlandsfiskloven § 30 fjerde ledd.

Forslag til bestemmelse:

§ 10. Fiskeravgift

Den som skal delta i fisket etter pukkellaks med kilenot, er fritatt fra å betale fiskeravgift.

Håndheving og sanksjoner - § 11

Bestemmelsen slår fast at brudd på forskriftens bestemmelser håndheves og sanksjoneres i samsvar med de relevante bestemmelser i lakse- og innlandsfiskloven og naturmangfoldloven. Dette følger allerede av disse bestemmelsene, men tas inn i forskriften av pedagogiske grunner. Statens naturoppsyn (SNO) fører kontroll med at regelverket etterleves. Fisker skal gi oppsynet nødvendig bistand og opplysninger, jf. lakse- og innlandsfiskloven § 42 andre ledd, fjerde punktum. Oppsynets kontrollfullmakter er nedfelt i naturoppsynsloven § 3, lakse- og innlandsfiskloven § 42 andre ledd og naturmangfoldloven §§ 63-65. Regelbrudd kan følges opp med blant annet anmeldelse eller overtredelsesgebyr, jf. forskrift 1. juni 2021 nr. 1741 om overtredelsesgebyr etter lakse- og innlandsfiskloven.

Forslag til bestemmelse:

§ 11. Håndheving og sanksjoner

Overtredelse av forskriften håndheves og sanksjoneres etter lakse- og innlandsfiskloven §§ 47, 47a, 48a, og 49 og naturmangfoldloven §§ 69 til 75.

Forslag til endringer i forskrift om fiske etter anadrome laksefisk i sjøen

Forslaget om et rettet fiske etter pukkellaks i sjøområder i Finnmark hvor det i 2022 var åpnet for sjølaksefiske, innebærer samtidig et forslag om å ikke lenger åpne for fiske etter laks, sjøørret og sjørøye i de berørte sjøområdene. Dette framgår av vedlagte forslag til endring i forskrift 15. mars 2021 nr. 797 om fiske etter anadrome laksefisk i sjøen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Effekten av de foreslåtte reguleringene usikre fordi vi ikke vet hvor mange som vil delta i fisket, hvor lenge de vil fiske eller hvor stor andelen av fangsten som ville gått opp i norske elver. Fordi uttaket av pukkellaks er avhengig av innsatsen i fisket, vil en redusert innsats kunne føre til et redusert uttak sammenlignet med en situasjon der man viderefører dagens fiskebestemmelser.

Konsekvenser for fiskere og andre berørte

Forslaget berører sjølaksefiskerne i Finnmark. I 2022 var det 190 fiskere som rapporterte fangst til Statistisk sentralbyrå fra de berørte områdene. 399 fiskeplasser ble registrert før sesong. For de som ikke i dag har nøter med maskevidder fra 55 til 58 mm, vil det være behov for å skaffe seg slike, eller å gjøre om nøtene de allerede har, dersom de skal kunne delta i fisket.

Miljødirektoratet har fått oppgitt fra leverandør at prisen for en ny kilenot er ca. 20 000 kroner ekskl. mva.

De foreslåtte fiskebestemmelsene innebærer en viktig endring kort tid før sesongstart. Det er usikkert hvor mange av fiskerne som er i besittelse av redskap som vil være tillatt og hvor mange av de som ikke har slike nøter som vil kunne skaffe seg det innenfor den tiden som er tilgjengelig.

De foreslåtte endringene vil føre til at de som ville hatt inntekt fra sjølaksefisket, men som velger å ikke fiske i 2023, mister denne inntekten. Det vil for disse fiskere også bety tapt rekreasjonsverdi. De fiskerne som velger å delta i et målrettet fiske etter pukkellaks vil kunne ha inntekt fra omsetning av fangsten. Verdien av denne fangsten er høyst usikker. Begge gruppen av fiskere vil miste potensiell inntekt fra fangst av atlantisk laks. Som følge av lav verdiskaping og lønnsomhet i sjølaksefisket vil dette ha små økonomiske konsekvenser for samfunnet, men det kan for enkeltfiskere bety mer.

Stans i fisket etter atlantisk laks i Finnmark i 2023 betyr mindre muligheter til å kjøpe/velge villaks for befolkningen. Mindre villaks tilgjengelig for salg, vil føre til at antall berørte av reguleringene blir flere enn fiskerne som berøres direkte, men siden det ikke er gjort egne studier på dette, er det vanskelig å anslå omfang på denne effekten. Dette rammer både enkeltpersoner og næringsaktører. Direktoratet mener imidlertid konsekvensene er marginale.

Konsekvenser for forvaltningen

De foreslåtte fiskebestemmelsene innebærer en viktig endring kort tid før sesongstart. Mange fiskere har startet forberedelsene til årets fiskesesong, inkludert melding til statsforvalteren om deltakelse i fisket. Noen har allerede betalt fiskeravgiften. Dersom det ikke skal åpnes for et ordinært sjølaksefiske etter laks, sjøørret og sjørøye, må det brukes ressurser til å rydde i det som allerede er registrert, samt tilbakebetale fiskeravgifter. Det er også grunn til å anta at det vil måtte brukes mye ressurser både hos fra Statsforvalteren og direktoratet til oppfølging i form av teknisk brukerstøtte og forklaring av regelverket.

Dersom fisket er effektivt, mange deltar og det er lite bifangst av atlantisk laks vil endringen kunne bidra til et stort uttak av pukkellaks. I planen for bekjempelse er det nå planlagt å bruke fiskefeller i elv for å hindre pukkellaksen å gyte i vassdragene. Fangst fra disse fellene vil muligens være mindre egnet som ressurs og i større grad måtte brukes til noe annet, eller i verste fall behandles som avfall. Håndtering av eventuelt avfall vil innebære kostnader.

Størrelsen på innsiget av pukkellaks i 2023 er usikkert. Uavhengig av uttak i sjøen, vil det fortsatt være behov for samme nivå på tiltak i elv. Et fiske som foreslått vil, under visse forutsetninger, kunne øke sjølaksefiskets relative uttak av pukkellaks noe. Det vil imidlertid også bety at det i 2023 ikke blir åpnet for uttak av hverken atlantisk laks, sjøørret eller sjørøye i de berørte områdene. Dersom interessen for dette fisket er liten, vil en mulig utilsiktet konsekvens kunne bli at antallet redskaper, og dermed også effekten av tiltaket, bli lavere enn potensielt uttak med de nåværende fiskebestemmelsene.

Fordi vi ikke vet hvor mange fiskere som vil delta i fisket, hvor lenge de eventuelt vil delta i fiske eller hvor stor andelen av fangsten som ville gått opp i norske elver, blir effekten av de foreslåtte reguleringene usikre. Uttaksfisket kan derfor resultere enten i at færre eller flere pukkellaks må håndteres i elvene, sammenlignet med en situasjon der man viderefører dagens fiskebestemmelser.

Å føre kontroll med nye fisketider, redskapsbegrensninger og regler for gjenutsetting vil føre til økt behov for informasjons- og kontrollvirksomhet for Statens naturoppsyn (SNO). Det vil bli

svært utfordrende å kontrollere at gjenutsettingsplikten for laks, sjørøye og sjøørret følges. At død fangst ikke skal settes ut innebærer behov for økt innsats i fiskesesongen, i form av mannskap og materiell. Dette kommer i tillegg til ordinært oppsyn, og betyr behov for økte ressurser til SNO i Finnmark.

I dagens fangstskjema fylles rubrikk for redskap ut dersom fiskeren har fisket. På den måten rapporteres antall fiskedøgn, uavhengig av fangst. Ved å føre fangst fra flere dager på linjen for én dag vil informasjon om fangstinnsats bli dårligere.

Forslaget om at fiskere som deltar i uttaksfisket ikke skal betale fiskeravgift betyr dette en reduksjon i innbetalte avgifter til fiskefondet i størrelsesorden 120 -140 000 kroner.